

Kastamonu İlin’de Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Ekonomiye Kazandırılması

Proje No: KÜ-İHT/2021-08

Projenin Amacı: 2016 yılında YÖK kurumlarının «Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması» hareketi kapsamında 2018 yılında Kastamonu Üniversitesine «Ormançılık ve Tabiat Turizmi» konusunda ihtisaslaşma görevi tevdi edilmiştir. Üniversitemiz akademik kadrosunun bilgi ve birikiminin «Kastamonu İlin’de Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Ekonomiye Kazandırılması» projesiyle bölgesel kalkınmaya destek vermesi Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından uygun görülmüştür.

Türkiye’de 200’ün üzerinde bitki türünün tıbbi ve aromatik amaçlı kullanımı kayıtlı iken ilimiz açısından bu sayı 50’nin üzerindedir. 3 farklı fitocoğrafik bölgenin varlığını gösterdiği ilimizde zengin habitat çeşitliliği ile egzotik nitelikli TAB türlerinin yetişmesine de fırsat vermektedir.

Tıbbi ve aromatik bitkilerin kırsalda üretiminin yapılması ekonomik açıdan hiyerarşik bir çarpan etki oluşturmasına zemin hazırlayacaktır. Yerelde paketleme ve şişeleme konusunda devlet tarafından verilen desteklerle yapılacak yatırımlar ürünlerin katma değerini artırırken ürüne doğru fiyatın verilmesini sağlayacaktır.

20 yıl öncesinde deneme üretimlerine başladığımız türlerin 10 yıldır kültürünü yapmaktayız. Bunlar; *Echinacea purpurea* (Ekinezya), *Salvia officinalis* (Tıbbi adaçayı), *Hypericum perforatum* (Sarı Kantaron), *Mentha piperita* (Mentollü Nane), *Thymus vulgaris* (Dağ kekiği), *Origanum onites* (İzmir kekiği) taksonlarıdır. Aynı zamanda tıbbi adaçayı’nın, İzmir kekiği’nin, mentollü nane’nin su buharı distilasyonu ile uçucu yağını üretmekteyiz.

Bu proje ile uzun yıllar boyunca kazandığımız akademik tecrübelerimizi orman köylüsü ve kırsalda yaşayan halk ile paylaşarak önce yerelde sonra bölgeye yayılacak tıbbi ve aromatik bitki üretimini hareketlendirmek hedefindeyiz. Projede üretimi planlanan türler çok yıllık bitkiler olup sonraki yıllarda ekim ya da dikim masrafları olmayacaktır. Proje sürecinde alınan eğitimle üretim sahalarının artırılması için eski sahalar hem tohum rezervi ile hem ürün satışı ile kendini amorti edecektir. Toptan yerine haftalık pazarlarda perakende satışlarda daha fazla kazanç sağlanacaktır. Bu sürdürülebilirliğin döngüsünü sağlayacaktır.

a. Projenin kısa vadede elde edilecek çıktıları:

- Bölgesel ölçekte istihdamın artışı gerçekleşecektir,
- Bölgesel ölçekte köyden şehire göçün azalacaktır,
- Bölgesel ölçekte ihtiyacı karşılayacak tıbbi bitki tohumu rezervuarı oluşturulacaktır.
- Orman köylüsü ve kırsalda yaşayan çiftçinin bilgisi ve farkındalığı artarken ekonomik gelir seviyesi yükselecektir.
- Dezavantajlı kadın bireylerin ekonomik gelir seviyesi yükselecektir.
- Tıbbi ve aromatik bitkiler alanında kooperatiflerde farkındalık oluşacaktır.
- Tıbbi bitkilerin sözleşmeli üretimi bölgesel ölçekte başlayacaktır.
- Ekosistemden doğrudan yapılan tıbbi bitki toplaması yerine yetiştirme şartları oluşturulmuş alanlarda planlı üretim sertifikalandırılmış ürün yolunu açacaktır.
- Tıbbi ve aromatik bitkiler nektar ve polen yoğunluğuna sahip olduklarından çevrede bal üreticilerinin de verimliliği olumlu yönde etkilenecektir.
- 2 senelik bir süreçte polikarbon seralarda üretilen fidelerin piyasa değeri serayı amorti edecektir.

b. Projenin uzun vadede elde edilecek çıktıları:

- Ulusal ölçekte istihdamın artacaktır.
- Ulusal ölçekte köyden şehire göç eğilimi azalacaktır.
- Tıbbi bitkilerin iyi tarım ürünleri şeklinde üretimi başlayacaktır.
- Tıbbi bitki borsasının kurulumu için altlık hazırlanmış olacaktır.
- İlaç ve kimya sanayiinde ihracatın artışı ithalatın yavaşlaması başlayacaktır.
- Tıbbi aromatik bitkilerin üretimi, satışı, destekleyici ürün pazarı, odun dışı orman ürünleri ve ilaç ve kimya sanayiinde üretimi teşvik edecek yeni kanunsal düzenlemeler yapılacaktır.
- Bilinçli destekleyici ürün kullanıcılarının artışına paralel sağlıklı bir toplumda ithal ilaçlara olan gereksiz ilgi azalacaktır.
- Başıksıklık sistemi yükselmiş toplumda ardışıl gelecek bakteriyel ve viral saldırılara dayanıklı yetişmiş toplum fertleri.

Projenin Önemi

Tıbbi ve aromatik bitkilerin üretiminin orman köylüsü ve yerel çiftçiler tarafından benimsenmesi alternatif ürün arayışlarına cevap verecek en önemli kaynağı oluşturacaktır. Bu kültüvasyon yaklaşımı aynı zamanda ürünlerin standardizasyonunu kolaylaştırırken sürdürülebilir sözleşmeli üretimin önünü de açacaktır. Bu üretimin ekonomiye yansımaları kimyasal ürün ve sağlık sektöründe (ilaç ve destekleyici ürün) kendini gösterecektir. Üretimi hedeflenmiş tıbbi ve aromatik türlerin uluslararası düzeyde satışları mevcut olduğundan bölgesel düzeyde yapılacak üretimin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi potansiyeli yüksektir. Bölgesel düzeyde üretilmesi planlanan ekinezya, mentollü nane, bilyalı kekiği ve tıbbi adaçayının bağışıklık sistemini koruyucu ve antimikrobiyal nitelikli niteliklerinden katma değerli ürünlerin yapılma potansiyeli yüksektir. Bu proje kapsamında bu türlerin biyoaktif bileşenlerinden yerli ve milli uluslararası düzeyde ürünlerin yapılarak marka tescillerinin yapılması planlanmaktadır. Seçilen türlerin çok yıllık olmasından dolayı dönümde 5.000-7.500 TL civarında bir kazancın her yıl ekim masrafı olmadan sağlanacak olması üreticiye avantaj sağlayacaktır. Üretici ürününü hem yöresel pazarda hem de toptan değerlendirme fırsatı bulacaktır. Zaman içinde bu üretim bölgesel düzeyde istihdamı artırırken köyden kente göçü azaltırken, iş fırsatları tersine göçü başlatacaktır.

Foto 1. Ekinezya üretim sahası 1. yıl (Kastamonu/Gölköy)

Projenin Bölgesel Kalkınmaya Katkısı

Projenin gerçekleştirilmesi sonucunda;

- Bölgesel ölçekte istihdam artışı olacaktır.
- Bölgesel ölçekte köyden şehre göçün azalması gerçekleşecektir.
- Tıbbi bitkilerin iyi tarım ürünleri şeklinde üretimi için farkındalık oluşacaktır.
- Tıbbi bitki borsasının kurulumu için farkındalığın artması sağlanmış olacaktır.
- İlaç, destekleyici ürün ve kimya sanayinde ihracatın artışı ithalatın yavaşlaması gerçekleşecektir.
- Tıbbi aromatik bitkilerin üretimi, satışı, destekleyici ürün pazarı, odun dışı orman ürünleri ve ilaç ve kimya sanayiinde üretimi teşvik edecek yeni kanunsal düzenlemeler yapılacaktır.
- Köy Kooperatifi üzerinde odun dışı orman ürünlerinin tıbbi aromatik bitkiler alanında yeni bir yapılanmanın meydana gelişi gerçekleşecektir.
- Tarım İl-İlçe Müdürlüğü ve yerel halk arasında diyalog güçlenecektir.
- Katma değeri yüksek bitkilerin üretimi noktasında bölge halkı arasında farkındalığı artacaktır.
- Tarım İl müdürlüğüne tıbbi bitki üretim istatistikleri kayıt altına alınacaktır.
- Ekosistemden doğrudan yapılan tıbbi bitki toplaması yerine yetiştirme şartları oluşturulmuş alanlarda planlı üretimle sertifikalandırılmış ürün yolunun açılması sağlanacaktır.
- Bilinçli bir üretimle sağlıklı ürünlerin destekleyici ürün kullanıcılarının da ulaştırılması ile sağlıklı bir toplumda ithal ilaçlara olan gereksiz ilgi azalacaktır.
- Bağışıklık sistemi yükselmiş toplumda ardışıl gelecek bakteriyel ve viral saldırılara dayanıklı yetişmiş toplum fertleri yetişecektir.
- Ulusal ölçekte ihtiyaç duyulan tıbbi bitki üretimine yetecek tohum rezervuarlarının altlıkları hazırlanmış olacaktır.
- Sözleşmeli tarım dışında yerel ve bölgesel pazarlara yenilikçi ürün çeşitliliğini arttıracak, yeni gelir modelleri oluşturacaktır.
- İhtisaslaşma sürecinde Ekoturizmi motive edecek yeni alternatif tıbbi bitki türleri piyasaya girecektir.
- Tıbbi nitelik taşıyan ve coğrafi işaret potansiyeli olan bitkiler katma değerlendirilerek bölgesel pazarlara sunulabilecek.
- Yerel ve bölgesel pazarlardan geçimini sağlayan orman köylüsü yada kırsal halkın gelir düzeyi artacak yada pazara katılan yeni üreticilerle istihdam artacak, dışa göç engellenecek.

Foto 2. Ekinezya üretim sahası 2. yıl (Kastamonu/Gölköy)

Foto 3. Tıbbi adaçayı üretim sahası 2. yıl (Kastamonu/Gölköy)

Foto 4. Sarı kantaron üretim sahası 2. yıl (Kastamonu/Gölköy)

Proje Yürütücüsü:

Dr. Öğretim Üyesi Kerim GÜNEY - Kastamonu Üniversitesi (Orman Fakültesi)

Proje Ekibi:

Prof. Dr. Ömer KÜÇÜK - Kastamonu Üniversitesi (Orman Fakültesi)

Prof. Dr. Talip ÇETER - Kastamonu Üniversitesi (Fen Fakültesi)

Prof. Dr. Tolga ULUSOY - Kastamonu Üniversitesi (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)

Doç. Dr. Mahmut GÜR - Kastamonu Üniversitesi (Orman Fakültesi)

Doç. Dr. Miraç AYDIN - Kastamonu Üniversitesi (Orman Fakültesi)

Doç. Dr. Barış BANİ - Kastamonu Üniversitesi (Fen Fakültesi)

Öğretim Görevlisi Tuba KÜLÇE Kastamonu Üniversitesi (Rektörlük)